ZIRC ÉS VIDÉKE

PRO URBE-DÍJAS KÖZÉLETI LAP

Új folyam 4. évf. 1. szám | Ára: 400 Ft | Megjelenik havi egy alkalommal | 2021. január 22.

Hasznos, esztétikus és a környezetet is védi

A téli szünet után új környezetbe térhettek vissza a diákok, befejeződött a Zirci Reguly Antal Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola Rákóczi téri épületegyüttesének energetikai korszerűsítését célzó projekt kivitelezése.

Erről tartott sajtótájékoztatót a városvezetés térségünk országgyűlési képviselőjével és az iskola igazgatójával.

A meghívott vendégeket – közöttük a fenntartó Veszprémi Tankerületi Központ és a kivitelező VeszprémBer Építő Kft. képviselőit – *Ottó Péter* polgármester köszöntötte.

Bevezetésként elmondta, hogy a megújuló oktatási infrastruktúra nagy múltra tekint vissza. A „B” épület régebbi része a helyi védettséget élvező, régi fiúiskola, amelyet Supka Jeromos apát építtetett a népoktatás céljából 1889-ben. A jelenleg is oktatási funkciójú épületek közül ez a legkorábbi Zircen, melynek bővítése a lapostetős résszel 1957-ben valósult meg. A Rákóczi téri létesítmény-együttesből legnagyobb kapacitással bíró „A” épület pedig 1960-ban épült.

Hangsúlyozta, a helyi védettségű részt leszámítva jelentős felújítás ezeken az épületeken nem volt, ezért a most befejezett projekt egy óriási előrelépést jelent az intézmény életében. *(Folytatás a 3. oldalon)*

Ottó Péter polgármester beszél a megújuló „A” épület előtt. Balról: Hajdu Attila, a kivitelező cég képviselője, Hellebrandt Ferenc alpolgármester, dr. Kovács Zoltán országgyűlési képviselő és Burján István iskolaigazgató

Zirc: Dinamikus fejlődés a járványhelyzet ellenére – Ottó Péter polgármester évértékelője a 4. oldalon

A Magyar Kultúra Napját ünnepeljük – könyvtári összeállítás a 7-11. oldalon

A „Bakony ünnepe” – 75 éves a Zirc - Dudar vasútvonal

1946-ban készült el a Dudart Zirccel összekötő vasútvonal, melyen kezdetét vehette a szénszállítás. A „Bakony ünnepének” nevezték akkor ezt az eseményt. Az MTVA archív felvételén a zirci vasútállomás épülete előtt nagy tömeg várja azt a kisvasutat, amely Dudar települést köti össze Zirccel.

Szeiler János jubileumi összeállítása a 16. oldalon.

ŐRIZZÜK EMLÉKÉT

Dr. Monszpart Lászlóra, Zirc Város Díszpolgára, a zirci kórház 1960 és 1990 közötti igazgatójára emlékezünk, aki január 3-án, életének 96. évében örökre megpihent. Emlékezőírásunk a 12-13. oldalon olvasható.

TÁJÉKOZTATÁS ADÓZÁST ÉRINTŐ VÁLTOZÁSOKRÓL

1./ Tájékoztatjuk Adózóinkat, hogy 2021. január 1-jétől a **gépjárműadó**val kapcsolatos adóhatósági feladatokat az állami adóhatóság, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) látja el.
A NAV minden érintettnek határozatot küld a fizetendő adóról, az aktuális fizetési határidőkről és az új gépjárműadó-bevételi számláról.
A 2021. január 1-jét megelőző időszakra eső gépjárműadó ügyekben (adókötelezettség megállapítása, adóbeszedés, végrehajtás, stb.) az adóhatósági feladatokat továbbra is az Önkormányzat Adóhatósága jár el.

2./ 2021. január 1-jétől az Adózó **a helyi iparűzési adóról szóló adóbevallási kötelezettségét** – ideértve a kijavítást és az önellenőrzést is – és az adóelőlegről szóló bevallási kötelezettségét kizárólag az állami adóhatósághoz, a NAV által rendszeresített elektronikus nyomtatványon teljesítheti.
Az egyéni vállalkozónak nem minősülő magánszemély vállalkozó az iparűzési adóbevallási nyomtatványt papíralapon is benyújthatja, melyet az Önkormányzat Adóhatóságánál tehet meg.

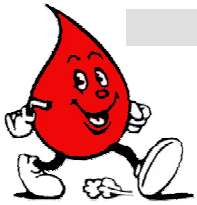
A vonatkozó kormányrendelet értelmében a 2021. évben végződő adóévben azon mikro-, kis- és közepes vállalkozásnak minősülő vállalkozás esetén, amelynek nettó árbevétele vagy a mérlegfőösszeg értékhatára legfeljebb 4 milliárd forint, a helyi iparűzési adó mértéke 1%. Amennyiben Adózóink élni kívánnak ezzel a lehetőséggel, legkésőbb 2021. február 25. napjáig nyilatkozatot kell tenniük a székhelyük, telephelyük szerinti önkormányzati adóhatóság számára. A nyilatkozatot kizárólag a NAV által rendszeresített elektronikus nyomtatványon nyújthatják be, amely alapján az Önkormányzat Adóhatósága hivatalból csökkenti az iparűzési adóelőleg összegét. A KATA adóalanyoknak, amelyek az Önkormányzat Adóhatóságánál a kisadózó vállalkozások tételes adója szerinti adózást választották, nem kell nyilatkozatot benyújtaniuk.

3./ 2021. január 1-jétől a veszélyhelyzet végéig továbbra sem kell a szálláshelyszolgáltatóknak beszedniük az **idegenforgalmi adót**, azonban a megállapított, de be nem szedett adóról – kivéve, ha annak összege nulla – bevallást kell benyújtaniuk az Önkormányzat Adóhatóságához.

Bővebb információt a www.zirc.hu városi honlapon és a Városháza hirdetőtábláján találnak.

Együttműködésüket köszönjük!

Viziné dr. Horváth Judit
jegyző

VÉRADÁS

Városi Könyvtár (Zirc, József A. u. 1.)
Február 19. (péntek) 14.00–18.00

ÁLLÁSPÁLYÁZATOK

A Zirci Közös Önkormányzati Hivatal pályázatot hirdet **pénzügyi-számviteli ügyintéző** (2 fő) és **igazgatási ügyintéző** (1 fő) munkakör betöltésére.

Mindkét pályázat benyújtásának határideje: 2021. február 19.

A részletes pályázati kiírások megtekinthetők a www.zirc.hu városi honlapon vagy a Városháza hirdetőtábláján.

A közvilágítási hibák bejelentésének rendje

Zirc Város közigazgatási területén a közvilágítási hibák javítását továbbra is a Fényforrás Közvilágítási Üzemeltető és Karbantartó Kft. végzi. A közvilágítási hibák bejelentésében sincs változás, az történhet: Zirc Város honlapjáról – www.zirc.hu – a főoldal bal alsó részén a „Közvilágítási hiba bejelentő” ikonra kattintva vagy a Zirci Közös Önkormányzati Hivatal Városüzemeltetési Osztályán a következő elérhetőségeken: **Telefonon: +36 88 593-705, +36 30 868 6626; e-mail-en: varosuzemeltetes@zirc.hu**. A közvilágítási hibákat az E-ON felé 2017. január 1-től már nem lehet bejelenteni. *(Önkormányzati információ)*

Rongálás a Rákóczi téren – Forró nyomra vezetett a kamerafelvétel

Sajnálatos vandál cselekmény történt Zirc városában. Január 15-én, pénteken a Rákóczi tér több pontján falfirkák jelentek meg. Az elkövetőt sikerült azonosítani.

A hivatalunkhoz érkezett bejelentést követően Zirc Városi Önkormányzat azonnal megtette a szükséges feljelentést, amely alapján a rendőrség megkezdte az adatgyűjtést, nyomozást. A munkájukat könnyítette, hogy az önkormányzat által több mint öt éve telepített, a rendőrség üzemeltetésében működő közterületi kamerarendszer előtt történt a firkálás egy része, így a felvételek lementése után – egyéb rendőrségi nyomozati eljárásokkal együtt – beazonosításra került a feltételezett elkövető. A rendőrség tájékoztatása alapján az eljárásuk eredményre vezetett, a feltételezett elkövető kihallgatása megtörtént, aki beismerte a bűncselekményt.

A vandalizmus a városközpont több pontját érintette, a diákfórumot is összefirkálták (Fotó: Lingl Zoltán)

Együttműködésüket kérjük, hogy ha valaki hasonló bűncselekmény szemtanújává válik vagy bárminemű rongálás nyomait észleli a városban, tegye meg a bejelentést a rendőrség felé. A szigorú adatvédelmi előírások alapján a felvételek megtekintésére ugyanis kizárólag a rendőrség jogosult, ők is csak abban az esetben, ha ezt feljelentés előzi meg. *(kg)*

Hasznos, esztétikus és a környezetet is védi

Sajtótájékoztató a zirci általános iskola energetikai korszerűsítését célzó projektről

(Folytatás az 1. oldalról)

Városunk vezetője a projekt megvalósításához vezető göröngyös utat is ismertette. Az energetikai beruházás előkészítése több mint hat évvel ezelőtt kezdődött a tervezési feladatokkal. A pályázat 2016-ban került benyújtásra a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program „Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése” című felhívásra, melyre a következő évben több mint 133 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyertek el.

A 2018 elején lefolytatott közbeszerzési eljárás azonban eredménytelennek bizonyult az építőiparban végbement jelentős áremelkedések okán. A projekt kilátástalannak tűnő helyzetbe került, felmerült a támogatás visszaadásának lehetősége is. Ebben közrejátszott az is, hogy az intézmény működtetési feladatai átkerültek az állami fenntartóhoz, így az önkormányzat közvetlen érdekeltsége a korszerűsítéssel elérhető üzemeltetési költségek csökkentésében megszűnt, ezen terület megtakarításai – jelen beruházás esetében akár évi 5-6 millió forint – nem az önkormányzatnál realizálódik – mondta Ottó Péter polgármester.

Hozzátette, a „holtponton” azonban sikerült túljutni, mert a képviselő-testület az energetikai költségmegtakarítás szempontja mellett azt is fontosnak tartotta, hogy a tulajdonában lévő épületek városképi szempontból is fontos megújításával az iskolába járó zirci és térségbeli diákok, pedagógusok minőségibb munkakörnyezetének kialakításához is hozzájáruljon. Ennek érdekében kezdeményezték a műszaki tartalom módosítását, költséghatékonyabb megoldásokat találva. A kisebb épületek és a gépészeti rendszer megújítása kikerült a projektből, a pályázat által elvárt energetikai mutatók teljesíthetősége érdekében ezek helyett napelemes rendszer telepítését tervezték.

Városunk vezetője örömét fejezte ki, hogy hosszú évek előkészítő munkálatait követően a kivitelező VeszprémBer Építő Kft. pár hónap alatt elvégzett minőségi munkájának eredményeképpen megvalósulhatott a beruházás. Megköszönte a tervezők, kivitelezők és a műszaki ellenőr munkáját, az előkészítésben és lebonyolításban közreműködő munkatársai kitartását, és az iskola türelmét is az aktív tanítás időszakában elvégzett munkálatokkal kapcsolatban. Kiemelte *dr. Kovács Zoltán* országgyűlési képviselőt, aki mindvégig támogatta a projekt megvalósítását és *Hellebrandt Ferenc* alpolgármestert, aki kiemelkedő szakmai tudásával és tapasztalatával is hozzájárult ahhoz, hogy egy-egy műszaki kérdés megoldásához költséghatékonyabb megoldásokat sikerült találniuk.

Ottó Péter polgármester végül felajánlotta az önkormányzat konstruktív együttműködését az intézményfenntartó felé a további fejlesztések megvalósításának érdekében.

Dr. Kovács Zoltán, térségünk országgyűlési képviselője hangsúlyozta, Zirc városa jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt esztendőkben. Az oktatási épületeken megvalósított energiahatékonysági beruházásokat és fejlesztéseket két szempontból is fontosnak nevezte: egyrészt jelentős energia megtakarítással jár, másrészt pedig egy szemléletformálásra is lehetőséget ad a pedagógusoknak és a diákoknak egyaránt. A kivitelezési munkálatok a tanítási idő alatt zajlottak, így lehetett látni a beruházás eredményeit, a nyílászárócseréket, a napelemek felszerelését, illetve azokat a berendezéseket, amelyek az energiahatékonyságot növelik. Az akadálymentesítés pedig a nehéz sorsú diákok oktatásban való részvételét segíti.

Felhívta a figyelmet arra is, hogy új lehetőségek nyílnak meg az elkövetkezendő években, beindul a Versenyképes Magyarország Operatív Program, melyben a környezetvédelem, a környezettudatos nevelés és az energiahatékonyság fontos szerepet fog kapni.

Hellebrandt Ferenc alpolgármester a beruházás műszaki tartalmáról beszélt. Kifejtette, elsődlegesen energetikai korszerűsítésről van szó, melynek vannak kiegészítő műszaki elemei is, amelyek szintén fontosak az iskola használhatóságának szempontjából. A kivitelezés tavaly szeptemberben vette kezdetét és december közepére készült el a műszaki átadás lezárásával,

A „B” épület – melynek egyik része még a 19. században létesült – is megújult a beruházás eredményeként

ami azt jelenti, hogy gyors ütemben sikerült a beruházást megvalósítani.

A fejlesztés az iskola „A” és „B” épületét érintette. Az “A” és “B” épület lapostetős részén megtörtént a határoló szerkezetek teljes hőszigetelése, a 2020. évi előírásoknak megfelelő hőszigetelő rendszert építettek be. Mindkét épület valamennyi nyílászárója le lett cserélve fokozott hőszigetelő képességű és légzárású, háromrétegű üvegezéssel ellátott nyílászáróra, valamint két épületen napelemes rendszer telepítésére is sor került. A „B” épületben akadálymentes vizesblokk és a megközelíthetőség érdekében rámpa kialakítása is a fejlesztés részét képezte, illetve szintén akadálymentes vizesblokk létesült az „A” épületben.

Az eredményeket értékelve hozzáfűzte azt is, hogy az épületek hőszigetelésével egy kedvezőbb hasznosíthatóságú épület jött létre, másrészt környezetvédelmi hatása is van a beruházásnak, hiszen megújuló energiát termelő rendszert telepítettek. Az összesen huszonnégy kilowattos napenergia-teljesítménnyel évente körülbelül egymillió forint értékű villamosenergiát tudnak megtermelni. A hőszigetelésnek köszönhetően a számítások szerint pedig mintegy negyven százalékra csökken a gázenergia-felhasználás a korábbi gázfogyasztási adatokhoz viszonyítva.

A komfortérzet javulását is kiemelte az alpolgármester, nem utolsósorban esztétikailag is megújult az épületegyüttes, környezetéhez méltóbb megjelentést kapott a fejlesztés által.

„Végre nem kell vigyáznunk arra, hogy az ablakok ki ne essenek, végre nem fúj be szél, végre nem kell a málladozó falakat néznünk, végre egy szép épület előtt állhatunk, amely még áramot is termel” – üdvözölte *Burján István* igazgató az iskolában végbement felújítást.

Köszönetét fejezte ki az önkormányzatnak, amely a nehézségek ellenére is kitartott a projekt megvalósítása mellett, a kivitelező cégnek, amely határidőre, vigyázva a diákokra, elvégezte a munkát, nem utolsósorban a pedagógusoknak, a technikai személyzetnek és az iskola tanulóinak a türelemért, hiszen a felújítási munkálatok a szorgalmi időszakban zajlottak.

A projekt részeként szemléletformáló képzés is megvalósult, melynek során az érintett épületek használói részére a beruházás céljai és összefüggései bemutatásra kerültek. Az önkormányzat szakembere által összeállított előadás anyagát – a veszélyhelyzetre tekintettel – a felső tagozatos diákok saját pedagógusaikkal ismerték meg. Az előadás anyaga elérhető a projektet bemutató honlapon, a www.zirc-projektek.hu oldalon, a TOP-energetika menüben.

KG

Dinamikus fejlődés a járványhelyzet ellenére

A járvány okozta gazdasági nehézségek ellenére is eredményes évet tudhat maga mögött Zirc, hiszen a helyzet adta új kihívásoknak is meg tudott felelni és emellett beruházások hosszú sora valósult meg a városban.

– Hosszú évek előkészítő munkáját követően számos projekt érkezett a látványosabb megvalósulás szakaszába, kezdődött és fejeződött be ezek kivitelezése, értékük egymilliárd forintot meghaladó, amely igen jelentősnek mondható a település életében – tekintett vissza az elmúlt esztendőre Ottó Péter, Zirc város polgármestere, majd sorolta is az egymással párhuzamosan lezajlott közlekedési, turisztikai és közétkeztetés fejlesztését célzó beruházásokat.

– A „Fenntartható közlekedésfejlesztés Zircen” elnevezésű projekt keretében megvalósult az Alkotmány utca közlekedésbiztonsági fejlesztése és egy új kiszolgáló épület létesítése a buszpályaudvaron. A fejlesztés legnagyobb eleme a Zirc és Kardosrét városrész közötti gyalogos-kerékpáros út, melynek forgalomba helyezése hamarosan megtörténik. Szintén nyertes pályázat eredményeként járdafelújítások is történtek a Köztársaság és a Kossuth Lajos utcában. Korszerűsödött, új eszközökkel gyarapodott a zirci általános iskola „F” épületében található önkormányzati konyha. Az oktatási intézmény Rákóczi téren lévő épületegyüttesének energetikai korszerűsítése is megtörtént az elmúlt évben. A „Komplex turisztikai fejlesztés Zircen” elnevezésű projektünk keretében valósult meg a városközponti parkoló, valamint befejeződött a Reguly Antal Múzeum épületének új kiállítások fogadásához szükséges átalakítása, felújítása, jelenleg a belső építészeti munkálatok vannak folyamatban.

Ottó Péter polgármester értékelte a 2020-as esztendőt (Fotó: Archív)

A városvezető kiemeli azt is, hogy Zirc Városi Önkormányzat egyike volt azon településeknek, amelyeket a Nemzeti Tehetség Központ „Tehetségbarát Önkormányzat” díjjal tüntetett ki az elmúlt évben. A pályázat célja az volt, hogy erkölcsileg és anyagilag is elismerje a tehetséggondozásban kiemelkedő munkát végző helyi önkormányzatokat. A díjjal járó másfél millió forintos támogatást a középiskolások tanulmányi ösztöndíjára fordítja az önkormányzat.

Ottó Péter polgármester a járványhelyzet miatt kialakult nem könnyű költségvetési helyzetre is kitért. – Több mint 40 millió forintos bevételkieséssel számolhattunk, melyet a költségvetés újragondolásával – tisztán saját forrásból megvalósuló fejlesztések elmaradásával, támogatási célú előirányzatok csökkentésével –, továbbá évközben az állam által biztosított többletforrások segítségével sikerült kezelnünk. A járványhelyzet a többletkiadások mellett többletfeladatokat is jelentett, amelyek teljesítésében nem maradtunk magunkra. Az önkormányzati hivatal és intézmények munkatársainak gyakran a megszokottól eltérő feladatokban történő közreműködése mellett számíthattunk a helyi civil szervezetek, vállalkozások, természetes személyek és a nemzetiségi önkormányzat támogató együttműködésére is.

Megtudtuk azt is, hogy létszámleépítés az önkormányzati intézményeknél a járványhelyzet következtében nem történt. A közfoglalkoztatási program adta lehetőséggel is élt a város, ennek keretében összesen tizenhárom főt foglalkoztattak az elmúlt esztendőben. Azoknak is szerettek volna segíteni ezzel, akik esetlegesen a járvány miatt vesztették el a munkájukat.

A járványhelyzet Zirc városának rendezvénynaptárát is átírta, Ottó Péter polgármester az elmaradt és a megvalósuló programokról is beszélt. – Az év még jól kezdődött, kerek számot ért el egy városi rendezvényünk, tizedik alkalommal került sor a Zirci Farsangoló Bálra. A veszélyhelyzet kihirdetését követő korlátozások miatt azonban sajnos nem tudtuk megtartani legnagyobb rendezvényünket, a Bakonyi Betyárnapokat. Nézők nélkül ugyan, de megrendezték a Bakonyi Vágtát, amely a zirci mellett több térségbeli lovas számára biztosította a szintén „zárt kapus” Nemzeti Vágtán történő részvételt. Nagy örömünkre Porva lovasa és Csetény „kishuszára” is kiemelkedő teljesítményt nyújtva bajnokként térhetett haza a Hősök teréről. Művelődési Házunk a két veszélyhelyzeti időszak között, a „Köszönjük, Magyarország!” program keretében a legtöbb korosztályt megszólító sikeres kisrendezvények sorát valósította meg. A város életében fontos esemény volt a Zirci Erzsébet Kórház – Rendelőintézet alapításának 120. évfordulója, könyv is készült a jubileumra. Egy másik, szintén a múlt évben megjelentetett helytörténeti kiadvány az 1962-ben alapított zirci gimnázium első tíz évét mutatja be. A történelmi megemlékezéseket, ünnepségeket a járványügyi előírások figyelembevételével többnyire meg tudtuk tartani.

Bejárás a közlekedésbiztonsági fejlesztésen átesett Alkotmány utcában

KG

2020 ZIRCI PILLANATAIBÓL

Tizedik alkalommal került megrendezésre a Zirci Farsangoló Bál

„Acél-Vakond” néven új kerékpáros sportegyesület alakult

Nagyszabású beruházás, az Alkotmány utca közlekedésbiztonsági fejlesztése zajlott a városban

A járványhelyzet egy új termék előállításának szükségességét eredményezte: védőmaszkokat varrnak a Segítő Kezek Házában

Trianon 100. évfordulójára emlékezett Zirc és térsége

„Tehetségbarát Önkormányzat” Díjat nyert el Zirc

Alapításának 120. évfordulóját ünnepelte a Zirci Erzsébet Kórház – Rendelőintézet – faültetésre is sor került a jubileum apropóján

Nyertes pályázat eredményeként korszerű körülmények közé került az egyik önkormányzati konyha. Dr. Kovács Zoltán, térségünk országgyűlési képviselője az új szeletelőt vizsgálja

Színvonalas programokkal várta a gyerekeket a Művelődési Ház a nyári szünet időszakában

Új helyszínen, a Szent István téren került sor az államalapítás ünnepségére – Ottó Péter polgármester tartja a kezében az új kenyeret, melyet Tölgyesi Alberik ciszterci atya szentel meg

Kiemelkedően szerepelt Zirc és térsége a Nemzeti Vágtán, amelyet Porva lovasa megnyert. A Kishuszár Vágtán pedig címvédés történt, a képen a győztes, a cseténi Vörös Tamara, édesapjával, Vörös Józseffel

Segítséget nyújtottak az otthoni tanuláshoz

A „Pell Rudolf Zircért” Alapítvány által kiírt pályázat díjainak átadására került sor a közelmúltban.

„Ha otthon kell tanulni” címmel írta ki pályázatát a „Pell Rudolf Zircért” Alapítvány azzal a céllal, hogy az otthoni online tanulás támogatásához táblagépeket biztosítsanak. A november hónapban meghirdetett felhívásra olyan pályaműveket vártak, amelyben a diákoknak meg kellett fogalmazniuk, hogy miként oldották meg a korábbi online oktatást, milyen előnnyel, illetve hátránnyal járt ez számukra, s hogyan segíthetné egy táblagép az otthoni tanulást.

A pályázatot két korcsoportban, az általános iskola 3-8. és a középiskola 9-12. osztályos, a Zircen és a Zirci járásban állandó lakhellyel rendelkező tanulók számára írták ki. *Stohl Ilona*, a pályázatot kiíró alapítvány kuratóriumi elnöke elmondta, előzetesen 71-en kértek adatlapot, és azt végül 37-en nyújtották be. Tizenhat középiskolás (ebből egy a Zirci járáson kívülről, így ezt nem bírálták el) és huszonegy általános iskolás adta be a pályaművét.

A díjakat a tavalyi évben elhunyt Pell Rudolf, városunk díszpolgárának lakásán, a Reguly utca 3. szám alatt adta át az alapítványi vezetőség. A járványhelyzet miatti elővigyázatosságból negyedórás időbeosztással érkeztek a díjazottak, délelőtt a középiskolások, délután az általános iskolások. Az előzetesen meghirdetett 10-10 táblagép helyett plusz egyet-egyet sikerült kiosztani a Rekord Üzletház felajánlásának köszönhetően. Az alapítvány közel egy millió forint értékben vásárolt számítástechnikai eszközöket annak érdekében, hogy a jó fogalmazást író tanulók könnyebben tudják megvalósítani az online oktatást otthonukban. *(kg)*

Szemelvények a beérkezett pályázatokból:

3. osztályos tanuló:

„Ha otthon kell tanulni”, akkor én nagyon boldog vagyok, mert otthon tanulni a legjobb. A tanító néni sokkal izgalmasabb feladatokat adott, mint amikor az iskolában vagyunk. Sok-sok olyan feladatot kaptunk, ami olyan volt, mint egy internetes játék. Egy saját tablet úgy segítené a tanulásom, hogy a német verseket, mondókákat mindig hallgathatnám, amíg meg nem tanulom és közben akár az ágyamon is feküdhetek. A feladatokat, amit elvégeztem, az anyukám fotózta le és küldte el a tanító néniknek. Egy saját tablettel ezt én is megtehetném, és videókat is készíthetnék, amit később újra megnézhetnék, szerkeszthetnék.”

8. osztályos tanuló:

„Bevallom, amikor bejelentették, hogy otthon kell tanulnunk, nagyon megörültem a hírnek, bár fogalmam sem volt róla, hogyan fog megvalósulni ilyen hirtelen a digitális oktatásra való átállás. Azt gondoltam, talán lazábbra lehet venni kicsit a tanulást, de ez azért nem egészen így történt. Nálunk ez úgy zajlott, hogy hétfői napokon a tanárok átküldték a heti órák anyagait, a beadandó házi feladatokat és ezeket a megadott időpontra vissza kellett küldeni. Részemről az előnye az volt a digitális oktatásnak, hogy magam oszthattam be az időmet, és hogy melyik tantárgyból mikor tanuljak, na meg persze, hogy nem kellett korán kelni. Hátránya is volt azért ennek bőven. Sokszor egyedül nem tudtam megoldani a feladatokat, vagy meg sem értettem, ehhez szükség volt, hogy testvérem, szüleim is segítsenek.”

Középiskolás tanuló:

„2020 az én évem lesz, gondoltam én, milyen szép kerek szám. Tele voltam ötletekkel, célokkal a tanulmányaimat illetően és anno márciusban már 11. évfolyamos diákként is éreztem, milyen hamar itt lesz az érettségi. Ugyanis előrehozott érettségire készültem német nyelvből, melyhez az első osztályozó vizsgámat januárban tettem le ötös eredménnyel. Közel volt a következő vizsga, ami áprilisban került volna megtartásra. De a vírus közbeszólt. Elvette tőlem és sok más diáktól azt a lehetőséget, hogy magunkon segítve, adott tantárgyból előbb méretessük meg magunkat az érettségin.

Illusztráció (Forrás: Internet)

Amikor elkezdődött az online oktatás, én is, mint sokan mások, kicsit fellélegeztem. Őszintén melyik diák ne örült volna annak, hogy nem kell iskolába menni? Aztán pár nap után rájöttünk, milyen is az, amikor önállóan kell tanulni. Legalábbis nekem egy-két nap után világossá vált, hogy ez nehezebb lesz, mint azt mi valaha is gondoltuk. A legfőbb hátrány egyértelműen a tanár jelenlétének a hiánya volt. Az, hogy nem volt meg az azonnali válaszlehetőség a felmerülő kérdéseimre, sokszor okozott bennem bizonytalanságot. Vajon jól írtam le ezt a nevet? Vajon ennyinek kellett lennie a végeredménynek? Jó, amit csinálok? Nem kaptam olyan visszajelzést, amihez hozzá vagyok szokva. Viszont, mint minden dolognak, ennek is van jó oldala. Nekem az mindenképp pozitív, hogy nem vagyok annyira időhöz kötve. Beoszthatom magamnak, melyik határidős feladatot mikor csinálom meg.

De nem csak a tanulási folyamatnak vannak előnyei és hátrányai, hanem a kivitelezésének is. Itt gondolok a technikai felszereltségre, az online használt programokra, az internetelérésre. A mai modern világban nyilván kézenfekvő előkapni a telefonunkat és azon bekapcsolódni az online órába, vagy házit írni. Igen ám, csak arra én nem gondoltam, hogy mennyire nem fog látszani az adott óra anyaga, ha még húsz másik diáktársam szerepel a képernyőn. Sokszor előfordul, például matekórán, ahol a tanárunk nagyon jó ábrákkal szemléltetve rajzolja le a feladatokat, hogy nem látom egy pár centiméteres kockában a telefonom képernyőjén. Ez lenne az egyik fontos szempontja egy tablet megnyerésének. Végre egy nagyobb kijelzőn, hatékonyabban tudnék részt venni az órákon és könnyebben írnék jegyzetet.”

Középiskolás tanuló:

„Nehezen fogadtuk el, hogy ez nem szünet, igenis folytatni kell a kemény tanulást. A tanárok számtalan applikáción keresztül ömlesztették ránk minden egyes nap tananyagát. A közösségi élet teljes mértékben a világhálóra költözött, mivel kijárási tilalom lépett életbe. Ezt volt a legnehezebb elfogadni, nem láthattam a barátaimat. Az internetes beszélgetések, hívások nem tudták teljesen pótolni azt a hatalmas űrt, melyet a szocializálódás hiánya okozott. Hihetetlen, de egy kis idő elteltével, volt lehetőség lassítani, elgondolkozni és átértékelni saját életünket, kapcsolatainkat, céljainkat, egyszóval mindent.”

Az olvasás szolgálatában – Könyvtárosok emlékeznek és könyvtárosokra emlékezünk a Magyar Kultúra Napján

Jeles hónap volt a magyar nemzet életében a 198 évvel ezelőtti január. 1823. január 1-jén született Petőfi Sándor, és e hónap 21-én látta meg a napvilágot Madách Imre. Egy napra rá, január 22-én fejezte be Kölcsey Ferenc a „Magyar nép zivataros századaiból" című nagy költeményét, amely Erkel Ferenc zenéjével a magyarság nemzeti himnusza lett. A mű kéziratát az Országos Széchényi Könyvtár őrzi.

A Magyar Kultúra Napja nem „piros betűs", de nagyon is jelentős ünnepnap, amely elsősorban a humán kultúra fontosságára emlékeztet mai, elszemélytelenedő, elgépiesedett világunkban. Összeállításunkkal elismerésünket és tiszteletünket fejezzük ki a könyvtáros elődök munkássága előtt, akik a 20. század közepétől már intézményesült formában járultak hozzá Zirc szellemi életének gyarapításához.

A **zirci közművelődési könyvtár** elnevezéseiben: járási, községi, nagyközségi, városi jelzővel tükrözte a fenntartó hatáskörének változásait. Fő feladata egykor és ma is a város és vonzáskörzete lakosságának könyvtári ellátása, amely napjainkban 20 ezer potenciális felhasználót jelent. A könyvtár a korábbi és mai járásközponti, valamint kistérségi szerepkörének tartalmát folyamatosan megőrizve kapcsolódik a Veszprém megyei közművelődési könyvtárak együttműködésén alapuló rendszeréhez.

A 20. század elején Zircen apátsági, iparosköri, katolikus legényegyleti, kaszinó és gazdakör könyvtárak működtek, ebből nem nyilvános jellegű az apátsági könyvtár volt. A második világháború előtt fennálló könyvtárak a hadműveletek során nagyrészt elpusztultak, elkallódtak, kis részben pedig beolvadtak a népkönyvtárak állományába. A Veszprémi Körzeti Könyvtár **1949-ben létesített népkönyvtárat Zircen** a Kossuth utca 11. szám alatt, mostoha körülmények között: a kölcsönző-olvasóterem-raktár funkció egyetlen helyiségbe szorult, amely 1954-ben egy főfoglalkozású dolgozóval önálló községi könyvtárrá alakult. Heti 20 órában kölcsönöztek, a könyvek mellett diafilmeket is. A pápai járástól Zirc 1956-ban vette át 29 település könyvtárának ellátását, állománya ekkor 2296 kötet. Heti 4 napon volt kölcsönzés, szünnap: szerda, szombat, ezeken a napokon a vidéki könyvtárakban láttak el szakmai feladatokat.

Az „Őskönyvtár" előtt Boros Györgyné könyvtárvezető és Kertész Károly könyvtáros (1957)

A könyvtár következő évtizedeit jelentősen meghatározta **dr. Kőszeghy Miklósné igazgató** következetes szakmai munkája, aki 1958-tól 1980-ig volt a könyvtár vezetője. A Zirci Járási Könyvtár 1959-ben a Reguly u. 4. sz. alá költözött, ahol három helyiséget kapott használatba. A központi helyen fekvő világos könyvtárban 35 m² nagyságú kölcsönzői tér várta az olvasókat, de a szabadpolcos kölcsönzésre csak két év múlva tértek át, az irodában és a letéti raktárban olvasó-termet alakítottak ki. 1960-ban az állomány 4440 kötetes volt.

1965-ben egy 75 m² alapterületű családi házba (Ady u. 3. szám, jelenleg Segítő Kezek Háza) költözött a könyvtár. Ez az épület 38 évig adott otthont a 61 m² felnőtt könyvtári részlegnek. Néhány évvel később – az egykor asztalosműhelyként működő – 70 m² melléképületét átalakították gyermekkönyvtárnak. Felnőtt és gyermekkönyvtári kölcsönzés heti 31 órában volt, csütörtökönként klubszolgálatot tartottak 19-22 óráig.

Kertész Károly könyvtáros, dr. Kőszeghy Miklósné könyvtárvezető a kisfiával, a háttérben Gesztesi Jánosné könyvtáros a Reguly utca 4. sz. alatti épületben

A gyermekkönyvtári részleg az Ady Endre utcai épületben

1981-től 2005-ig **Nagy Károlyné** volt az igazgató. Visszaemlékezését *„Az olvasás – létezésmód"* címmel a Zirc és Vidéke 2019. 14. (július 26.) számában olvashatják. A munkatársak közül sok-sok zirci szívesen emlékezik vissza a kiemelkedő könyvtáros egyéniségekre: Gesztesi Jánosné Baba néni mindig mosolygós, kedves arcára a gyermekkönyvtárból, Háy Lászlóné Klárira, aki emberségével és szakmai kvalitásaival életre szóló útravalóval látta el a középiskolásokat, egyetemistákat, felnőtteket. Nyitvatartás heti 32 órában volt. A városban elsőként biztosítottak fénymásolási lehetőséget a lakosság részére.

Benczikné Tóth Magdolna, Nagy Károlyné, Bieberné Réz Ágnes és Berkesi Gáborné könyvtárosok 2003-ban

A nagy könyvtáros elődök közül – a teljesség igénye nélkül – ismerkedjenek meg néhány pályatárs munkásságával.

KERTÉSZ KÁROLY

Budapesten született 1939-ben.

1957 és 1967 között a zirci Járási Könyvtárban módszertani könyvtáros, 1967-től Tapolcán a Városi–járási Könyvtár, illetve 1996-tól a Városi Könyvtár és Múzeum igazgatója.

Könyvtárosként azonnal elkezdte a tapolcai helytörténeti gyűjtemény céltudatos felépítését. 2020-ban Tapolca város díszpolgárává választották.

2018-ban írta meg Szubjektív-objektív címmel visszaemlékezéseit a Zircen töltött éveiről, ebből idézünk a következő oldalakon egy részletet.

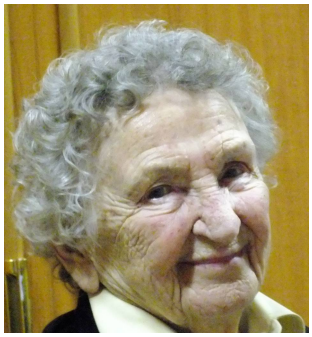
A visszaemlékezés „Hogyan lettem olvasó" című fejezetét egy későbbi számban olvashatják.

(Kép forrása: Tapolcai Újság Online)

HAY LÁSZLÓNÉ BÉKEFI KLÁRA
(1942–2008)

Az érettségit követően, 1961–1999-ig, nyugdíjazásáig könyvtárosként dolgozott a felnőtt olvasószolgálatban. A jól szervezett, rendben tartott könyvtárat neki köszönhette a város. Sok segítséget nyújtott a továbbtanulóknak házi dolgozatuk, szakdolgozatuk összeállításában, megírásában. Művelt, széles látókörű, olvasott, tájékozott kolléga volt. Mindig részt vett a szakmai továbbképzéseken. Jó kapcsolatot ápolt a gimnáziummal, a szakmunkásképző iskolával. Szerteágazó szakmai kapcsolatai révén már akkor is sok könyvtárközi kérést bonyolított, amikor ez még nem volt ennyire elterjedt. A könyvheti rendezvényeken, író-olvasó találkozókon sok-sok embert tudott megmozgatni. Hayné Klárinak egy munkahelye volt: a zirci Könyvtár, amelyet nyugdíjba vonulását követően is rendszeresen látogatott. Példát adott minden kollégának szakmai felkészültségből, emberi hozzáállásból és kitartásból egyaránt.

GESZTESI JÁNOSNÉ
(1925. január 11. Zirc – 2017. június 9. Tata)

A zirciek Baba nénije 1959-től lett könyvtáros, előbb 4 órában, majd 6 órában. 1961-ben átmenetileg az erdészetnél helyezkedett el. 1964–1985-ig (nyugdíjazásáig) gyermek-könyvtárosként dolgozott. 1964-től nyitott meg a gyermekkönyvtári részleg. Az önállóan működő járási könyvtárban pezsgő élet folyt. Baba néni gyerekkönyvtárát sok gyerek látogatta, évente több író-olvasó találkozót szerveztek. Itt járt többek között Fekete István, Janikovszky Éva. Prímász József indítványára bábszakkört indítottak tucatnyi gyerekkel, saját készítésű bábokkal. A községi gyermek-rendezvényeken is felléptek. Nagyon sok könyvtárhasználati foglalkozáson, vetélkedőn vettek részt az általános iskolások. Az ő szeretetre méltó személyisége képes volt elfeledtetni, hogy a könyvtár épületét egy valamikori asztalosműhelyben alakították ki. Baba néni 10 évig a Nők Klubjának vezetője is volt. A hozzá könyvtárba járó gyermekek évtizedek múlva is meg-megállították az utcán („- Ugye megismer, Baba néni?") - nagy feladatot adtak neki, amikor a 40-50 éves emberekben az egykori 10 év körüli olvasót kellett felfedeznie.

Baba néni Hernádi László Mihállyal a könyvtár 50 éves jubileumán, 2005-ben

Legalább 300 zirci általános iskolás gyermek ismerkedhetett meg hazánk természeti, kulturális és épített örökségével az 1973 és 1982 között szervezett vándortáborokon, melynek egyik oszlopos tagja Baba néni volt, aki nyaranta a fizetett szabadsága terhére vitte a kiránduló csoportokat. A táborok előkészítéseként, Barcsai Józsefnével feladatokat adtak a gyermekeknek, melyeket könyvtári gyűjtőmunkával kellett megoldani.

2005-ben 50 éves jubileumát ünnepelte a Zirci Könyvtár, ahogy könyvtárosokhoz illik, csendben, magunk között. A régi kollégák között Baba néni is segített a könyvtár múltjának felelevenítésében. A közélettől nyugdíjasként sem vonult vissza, a város kulturális rendezvényeinek állandó részvevője volt. 90 éves koráig hetente járt a könyvtárba a kollégákhoz. A megsokszorozódott feladatok között bíztató kedves szavaira mindig számíthattunk.

Vendégül láttuk a kollégákat 2005-ben, a jubileumi ünnepségen

DR. HERNÁDI LÁSZLÓ MIHÁLY

Kassán született 1944-ben.

Szülei dr. Hernádi Mihály orvos és Korponay Julianna orvos-írnok. Kassa a szülővárosa, 1952-től Csetény a nevelőfaluja. Középiskolai tanulmányait a veszprémi Lovassy László Gimnáziumban végezte (1958–1962). Az egyetemi diplomáját az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi és Bölcsészettudományi Karán, biológia-könyvtár szakon szerezte 1968-ban. 1967-től a zirci Járási Könyvtár munkatársa lett, és tanított a III. Béla Gimnáziumban. 1969-ben megnősült és Budapestre költözött. Felesége, Nagy Emese az Országos Széchényi Könyvtár, majd az Országgyűlési Könyvtár munkatársa volt, három gyermekük született. Budapesten tanárként, majd 1971-től könyvtárosként dolgozott több szakkönyvtárban. 1979-ben doktori diplomát szerzett. 1984-től a pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskola könyvtárigazgatója volt. A pécsi felsőoktatási intézmények egyesülése után 1999-ben a pécsi Egyetemi Könyvtár főigazgatója lett és kinevezték könyvtári főtanácsosnak. 2004-ben nyugállományba vonult.

Középiskolás korában tagja volt a Veszprém Megyei Irodalmi színpadnak; 1961-ben Pécsett megnyerték az Irodalmi Színpadok Országos Fesztiválját. 2003. november 18-án tagja lett a Pécsi Pedagógusok Versmondó Műhelyének. Szobája falán van egy kép, ami különösen kedves emlék: „Van egy olajfestmény, ami a csetényi kastély körüli angolpark egy részletét, az Anglia platánsorát ábrázolja. Édesanyám festette a 20. születésnapomra, 1964-ben. A csetényi népnyelv – nagy leleménnyel – az angolparkot röviden csak Angliának nevezte el."

(Kivonat a Könyvtárvilág 2020. 6. számában megjelent cikkből. A szerző Keszi Erika Zsuzsanna.)

Hernádi László nyugdíjas éveiben is aktív, a zirciek könyvbemutatókon és önálló estjein is találkozhattak vele. Verses és önéletrajzi köteteit olvashatják a zirci Városi Könyvtárban. Repertóriumainak jó része online formában is hozzáférhető a Könyvtár helyismereti oldalán.

Említésre méltó és tiszteletet érdemel **Urbán Gusztávné Walla Katinka** és **Andrásiné Cuhavölgyi Klára** munkássága, akik szintén a könyvtáros hivatást választották.

URBÁN GUSZTÁVNÉ WALLA KATINKA

(1931. Kemendollár – 2018. Zirc)

Iskoláit a Székesfehérvári Leánygimnáziumban és a Pápai Református Kollégiumban végezte, ahol 1949-ben érettségizett. 1976-ban szerezte meg könyvtáros végzettségét, 1991 óta állt a zirci Reguly Antal Műemlékkönyvtár élén. 1974-ben került az Országos Széchényi Könyvtár állományába a Reguly Antal Műemlékkönyvtár munkatársaként. Diplomáját már dolgozóként szerezte könyvtár-német szakon az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, mert nemesi eredete ezt előbb nem tette lehetővé. Neveltetése folytán folyékonyan beszélt németül és franciául, széleskörű műveltséggel rendelkezett. Családja ezer szállal kötődött a ciszterci szerzetesrendhez, így az ő könyvtárukban szolgálni felemelő volt számára. A bibliotéka vezetését 1991-től 2007-ig, nyugdíjazásig végezte. De ezek után sem vált meg tőle, a Ciszterci Rend alkalmazásában 2010-ig vett részt a mindennapi munkában. Állhatatos, odaadó munkájának eredménye máig visszatükröződik a zirci könyvtár termein, a katalóguscédulákon, a könyveken. A hétvégi szolgálatot is gyakran magára vállalta, sok látogatót vezetett be a régi könyvek, a szerzetesi könyvtár világába.

(Németh Gábor könyvtárvezető, Ciszterci Műemlékkönyvtár)

ANDRÁSINÉ CUHAVÖLGYI KLÁRA

„Zirci őseink a 18. század első felében vándoroltak be, az apátság alkalmazásában álltak, mint ács- illetve kovácsmesterek. Az évszázadok folyamán a családtagjaink aktívan vettek részt a helyi közigazgatás és a kultúra munkájában is, valamint a különböző egyesületekben. A leszármazottak ma is Zircen élnek.

Szívesen és hálásan emlékezem zirci általános iskolai és gimnáziumi tanulmányaimra, tanítóink és tanáraink lelkiismeretes és magas szintű oktató és nevelő munkájára. Az ELTE Bölcsészettudományi Kar magyar-könyvtár szakán végeztem a tanulmányaimat. A nyári szünetekben az akkori zirci községi könyvtárban is dolgoztam, Kőszeghy Miklósné Klári és Gesztesi Jánosné Baba irányítása alatt. Egyik nyáron Colditzban, az NDK-ban kaptam könyvtárosi munkát, ami a német nyelvtudásomat fejlesztette.

Mivel az egyetem ötödik évfolyamán gyakorlatra az MTA Könyvtárába kerültem, felajánlottak egy állást a szerzeményezési (gyarapítási) osztályon. Így egy nagy könyvtár beszerzési munkáját ismerhettem meg, feladatom a francia és a német nyelvű könyvismertetők alapján a címek kiválogatása a gyűjtőkörnek megfelelően, előkészítés a döntésre, majd a megrendelés munkája, végül a beérkezett könyvek leltárba vétele. A kötelespéldány szolgáltatás változásai következtében az 1990-es években az új magyar nyelvű könyveket is rendelni kellett, ezáltal a magyar könyvújdonságokra is rálátásom lett.

Sokat tanultam az MTA Könyvtárában a főnökeimtől, akik magas műveltségű, széles látókörű emberek voltak: dr. Kenéz Ernő francia szakos, Fekete Géza angol nyelvterületen, dr. Vekerdi László polihisztor, tudománytörténész, dr. Murányi Lajos germanista, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének vezetőségi tagja, Dancs Szabolcs, jelenleg az OSZK Könyvtári Intézetének munkatársa.

2010-ben nyugdíjba mentem, azóta foglalkozom a zirci hely- és családtörténettel. Részt vettem a helytörténeti pályázatokon, 2013-ban „*A Bakony Egyesület jegyzőkönyvei 1931-1944"* 2. helyezés, 2014-ben *„A zirci Punk családról. Egy tevékeny zirci polgár, Punk József (1856-1936) és családjának története„* 1. helyezés, 2017-ben *„A Wolf ácsdinasztiáról és a velük rokon családokról Zircen*" 1. helyezés. Helytörténeti témájú cikkeim a „Zirc és Vidéke" c. lapban a „Mesélő múlt" rovatban jelennek meg. 2020-ban jelent meg *„A Zirci Gimnázium megalakulásának és első tíz évének története 1962-1972*" c. könyv, amelynek társszerzője voltam.

Érdeklődési területem a helytörténeten belül az 1900–1945 közötti zirci társadalom, a zirci polgárok mindennapi élete, kiemelkedő – talán kicsit elfeledett – képviselői. Bízom abban, hogy ezeknek a polgároknak emléket tudunk állítani, ápolni és összegyűjteni a személyes használati tárgyaikat, fényképeiket, és egy állandó helytörténeti kiállítás keretében tiszteletünket kifejezve megőrizni az emléküket, hiszen ma még nem lehetetlen ennek a megvalósítása."

Az összeállítást készítette: Benczikné Tóth Magdolna. Kertész Károly visszaemlékezése a következő két oldalon olvasható.

Hogyan lettem könyvtáros? – Kertész Károly emlékei

„Talán nem meglepő, hogy első könyvtári élményeimet Zircen olvasóként szereztem. Ha jól emlékszem, egy kézzel írt-rajzolt, az iskola előtti villanyoszlopra tűzött plakátféle tájékoztatta az arra járókat, hogy megnyílt a községi népkönyvtár és az iskola egyik tantermében mindenki számára látogatható. Ma már nem emlékszem az ott megjelölt időpontokra, csak arra, hogy heti két alkalommal, délután lehetett könyvet kölcsönözni. 10 vagy 11 éves voltam akkor, már túl az első varázslatos olvasmány-élményeimen. Azóta is a rosszemlékű "fordulat éve" egyetlen jótéteményeként emlékszem erre a népkönyvtárnak nevezett két zárható könyvszekrényre, amely alkalmasnak látszott arra, hogy határtalan tudásvágyamat, az élet minden szegletére irányuló kíváncsiságomat egy ideig némiképp csillapítsa. A következő három év alatt elolvastam a néhány száz kötetes gyűjtemény közel felét, talán az összes olvasható könyvet. De rákaptam szüleim közeli ismerőseinek házi könyvtáraira is, amelyek némelyike a népkönyvtár választékának többszörösét tette ki. Élénken emlékszem például dr. Tóth Aurél ügyvéd jóval több, mint tízezer kötetes gyönyörű könyvtárszobájára, amely nekem sokáig valódi kincsesbánya volt. Aurél bácsi apja uradalmi főorvos és kórházigazgató volt Zircen. Anyagilag sem állhattak rosszul, mégis a tudatosan összeválogatott könyvtárat látva értettem meg, hogy mekkora előny, ha valaki egy ilyen többgenerációs értelmiségi családba születik bele. Aurél bácsi és felesége szüleim baráti köréhez tartoztak. Gyakran voltunk náluk teára és beszélgetésre, én ilyenkor rendre a könyvtárban kötöttem ki. Érdeklődésemet látva, egyik alkalommal tapintatosan megkérdezte, hogy nem sért-e engem, ha néhány könyvet ajándékozna nekem. Már nem tudom, hogy zavaromban mit válaszoltam, de azt igen, hogy nagy büszkén egy köteg veretes Jósika Miklós művel tértem haza. Rövidesen jeles eredménnyel befejeztem a nyolcadik osztályt, de kiderült, hogy nem vettek fel a veszprémi gimnáziumba. Apám deklasszált elemnek nyilvánításával én is osztályellenségnek minősültem. X-es származásom okán még a pápai mezőgazdasági technikumba is csak többszöri próbálkozás után vettek fel.

Rá kellett jönnöm, hogy a könyvek mellett életünk történéseiből is tanulni lehet, sőt a sorsunk állította akadályokkal is muszáj megküzdeni. Keményen indultak és folytatódtak a pápai diákévek. Egy teljesen más, addig nem ismert világban kellett helytállnom. Csak az vigasztalt, hogy két zirci osztálytársammal, Wéber Terivel és Balta Robival együttlehettem.

Az akkori proletárdiktatúra rendje szerint, mivel továbbtanulásra esélytelen voltam, gondoskodtak munkába állásomról. Engem a Keszthelyi gépállomásra vezényeltek gyakornoknak. Onnan kiküldtek Zalaszántóra brigádírnoknak, illetve aktuálisan cséplési ellenőrnek. Ki kellett költöznöm Zalaszántóra, ahol egy idős néni roskadozó házában kaptam albérletet. Kiszállításom máig emlékezetes számomra. Autóbusz csak Hévízig járt akkor, az út nagy részét gyalog kellett volna megtennem. Kevéske motyómat a hátamon batyuban magam is kivihettem volna. Ámde a műhelyfőnök rikkantott: "Zsiga bácsi! Vigye ki ezt a legényt Szántóra." A nagybajuszú Zsiga bácsi jött és mosolygott. Ránézett a kis batyumra és évődve kérdezte: "Hát a bőröndök hol vannak, fiatalúr?" Aztán amíg poroszkáltak a lovak, jót beszélgettünk Zsiga bácsival. Elámultam tájékozottságán, bölcsességén, választékos beszédmódján. Csak napok múlva derült ki, hogy gróf Széchenyi Zsigmond a jeles vadász-író volt a kocsisom… Az eseten később is sokat tűnődtem. Az osztályellenséggé vált egykori arisztokrata ilyen irigylésre méltó derűvel, bölcsességgel élte meg sorsát. Nem megaláztatásnak fogta fel új helyzetét, hanem olyan életszakasznak, amit igyekezett természetesen megélni…

Keszthelyről más munkába helyezésemet kértem. Lehetséges színhelyként a zirci gépállomást jelöltem meg. Így is lett és egy hét múlva már aggódó szüleim társaságának örülhettem.

Zircre visszakerülve a gépállomáson dolgoztam, de 1957 tavaszán az üzemet megszüntették és én belekóstoltam a munkanélküliek kenyerébe. Csodák azonban akkor is voltak. Egyik ismerősünk jött a hírrel: könyvtárost keresnek a nemrég létesített Járási Könyvtárba. Ez nekem való munkának látszott és nyomban beadtam a jelentkezésemet. Néhány hét múlva meghallgatásra hívtak a Kossuth és Damjanich utca sarkán álló kis könyvtárhelyiségbe, ahova én magabiztosan indultam el. Csak akkor lepődtem meg, amikor ott megláttam az izgatottan toporgó, mintegy 20 fős társaságot, jórészt fiatalokat, akik mind ide jelentkeztek. A felvételi procedúra csaknem egész nap eltartott. Volt, aki tíz perc alatt távozott, de olyan is, akit közel fél óráig faggatott a szigorú vizsgáló-bizottság, a Megyei Könyvtár osztályvezetője és Boros Györgyné, a könyvtár akkor egyetlen dolgozója. Rám a koradélutáni órákban került sor. Két hét múlva jött meg az értesítés: felvettek. Havi 760 forint fizetéssel, ami majdnem elérte a korábbi munkahelyemen kapott 800.- Ft-os javadalmazásomat. Büszkén léptem szolgálatba, majd őszintén tudakoltam: vajon itt mit kell csinálnom? "Hasznosítani az olvasottakat", hangzott a lakonikus válasz. Ehhez meg kellett ismernem a helyi sajátosságokat, a rendelkezésünkre álló könyveket, a könyvtárosság legalapvetőbb tudni- és tennivalóit. Borosné, akinek férjét az Országos Széchényi Könyvtárból '56-os szerepvállalása miatt menekítettek Zircre, tájékozott, jólelkű, csinos fiatalasszony volt, némi könyvtári előélettel. Így ő lett a vezető. A megyei könyvtár szakembereinek segítségével együtt tanultuk ennek a szép és nagy múltú szakmának Zircen is hasznosítható elemeit. Engem úgynevezett módszertani könyvtárosnak vettek fel, akinek a járás elhanyagolt községi népkönyvtárainak munkáját kellett (volna) fellendítenie, az elfogadott szakmai kánonok mentén újjászerveznie, lényegében levezényelni a lerongyolódott könyvtárak helyi, községi kezelésbe adását. Ez valóban nagy és felelősségteljes munka volt. Minden könyvtárt tüzetesen átnézve a gyűjtemények használhatatlan részét kíméletlenül leselejtezve, új könyvekről, bútorról, fűtésről és minden szükséges kellékről gondoskodni, megfelelő könyvtárost találni és kioktatni a tennivalóiról… Nagyon igyekeztem, gyakran napi 10-12 órát is dolgozva próbáltam látható eredményeket elérni. Fárasztó munka volt, a könyvtárakba eleinte gyalog, kerékpárral jártam, vagy a bányászokat szállító Csepel teherautókból átalakított, úgynevezett "fakaruszokkal", ha éppen felvettek. Akkor még nem létezett szabadpolc a könyvtárban. Nem lehetett megbízni látogatóink önállóságában. Minden bátortalan olvasói felvetés, vagy határozott igényközlés után az olvasótól elzárt rozoga, stelázsinak sem alkalmas sötét polcokról le kellett emelnünk és az olvasónak átnyújtani ajánlatunkat. Izgalmas dolog volt ez. Szinte meghatódtam az olyan olvasói közlésektől, amikor nyomatékosan kinyilvánították, hogy feltétlenül megbíznak tanácsaimban, értékítéletemben. Alkalomadtán Boros Györgynével megbeszéltük a bonyolultabb eseteket, felfedve, hogy ki milyen választ adott volna a problémára. Utólag is úgy érzem, hogy sokat tanultam ezekből a házi elemzésekből, a szituációk boncolgatásából. Úgy vélem, hasznomra vált, hogy valójában mindketten "könyvtári mindenesek" voltunk. Részben, mert az első önálló zirci könyvtárhelyiség nagyon kicsi volt. A lepusztult, egykori drogéria talán 6x8 méteres szobácskájában előbb talán három, majd négy-ötezer könyv volt összezsúfolva. A helyiséghez tartozott két kisebb kirakat is, ahol rendesen szocreál ihletésű könyvkiállításokat rendeztünk be. Ez volt az ős-könyvtár, ahol talán két évet töltöttünk. Szívesen idézem fel, hogy itt milyen jólesően sokat dolgoztunk. Már az első évben meglepően sokan keresték fel könyvtárszobánkat, majd évről évre többen jöttek. Gyerekek, fiatalok, idősebbek, minden rétegből. Az emberek láthatóan kiéheztek a háború előtti, alatti és utáni nehéz évek kulturális szegénykonyháin… *(Folyt →)*

Vendégeink sokszor sorban álltak, türelmesen vártak sorukra. A könyvtáros meg előbb vaksin kotorászva bujkált a sötét polcok között, majd széles mosollyal előhozta azt a 4-6-8 könyvet, amit saját olvasmányai és emberismerete alapján az olvasónak ajánlott. Először csak 3 könyvben limitáltuk az egy embernek kiadható kvantumot. Majd ezt lassanként a duplájára emeltük, mert rájöttünk, hogy a könyvek legjobb helye mégiscsak az olvasónál van, meg aztán tároló helyünk sem volt elegendő. Nem hittem volna, hogy egy ilyen maroknyi szobácskában hány kilométert lehet gyalogolni. A munkaidő végére - ami 8-12 és 13-17 óra között volt - mindig alaposan elfáradtunk. Megragadtam minden alkalmat, hogy egyéb módon is bővíthessük gyűjteményünket. Előéletemből következően a Zircen fellelhető magánkönyvtárak elég jó ismerőjeként, viszonylag alapos könyv- és olvasásszociográfiai-szociológiai tudás alapján célzott kéréseket közvetítettem olvasó és olvasó között. Ha például a könyvtárban nem tudtunk kielégíteni egy fontos ókori klasszikus műre irányuló igényt, én rendszerint tudtam, emlékeztem, hogy kinek van meg otthoni gyűjteményében. Borosné is visszaköltözött a fővárosba, ahol évek múlva már egy országos szakkönyvtár munkatársaként találkoztam vele. Talán két-három hónap is eltelt, mire megtalálták Borosné utódját, dr. Kőszeghy Miklósné személyében. A Zircre helyezett új járásbíró feleségét nevezték ki a könyvtár vezetőjének. Könyvtári gyakorlata nem volt, de nagy igyekezettel vetette bele magát az intézmény munkájába. Energikusan építette ki kapcsolatait a járás vezetőivel és ez lassacskán érződött is a működési feltételeink javulásában. Respektálták férjének státusa miatt is, nem sejtve, hogy a felkészült fővárosi bírót büntetésből helyezték Zircre, mert nem volt hajlandó közreműködni az akkor zajló koncepciós perekben. Közvetlensége, egyenessége miatt hamar elfogadtam, Klári néni - ahogyan neveztük - végtelen jósággal és igazságérzettel megáldott papleány volt, a nagykállói református lelkész jó kiállású gyermeke, aki jóindulatú alaptermészetét a következetes szigorúság álcája mögé rejtette. A munkáját, főleg annak sokféleségét rövid idő alatt megszerette. Érdeklődéssel és gyorsan megtanulta az alapvető könyvtári munkafolyamatokat. Szívesen foglalkozott a zirci olvasókkal, így én végre folytathattam a községi könyvtárak felügyeletét. Közben sokat beszéltünk a zirci könyvtár helyzetéről, fejlődési lehetőségeiről, jövőképünkről. Mindketten láttuk, hogy a legfontosabb lépés, egy elfogadható léptékű és állagú új könyvtárhelyiség megszerzése. Kőszeghyné elgondolása egyszerű és zseniális volt. Addig jár a járás vezetőinek nyakára, amíg megoldást nem találnak elhelyezésünkre. "Ha mint könyvtárost ki is dobnának, a járásbíró feleségével ezt nem tehetik meg" - szokta magát is bíztatni. Egy év leforgása alatt elfogadható eredményt ért el. 1958 nyarán kitartásával a Reguly utca elején, egy viszonylag központi helyen lévő, utcai portállal ellátott, éppen kiürített, több-helyiséges cipészműhelyt szerzett meg. A mi sarki könyvtárszobánk alapterületének mindjárt 7-8-szorosán rendezkedhettünk be. Örömünket az sem zavarta, hogy az olajos-padlós szobákba nekünk kellett berendezést, bútorzatot szerezni, meg, hogy alapos felújítás helyett csak a falak átfestését lehetett megoldani. A megyei könyvtár és más könyvtárak segítségével viszonylag rövid idő alatt ugyancsak felemás berendezést sikerült összeszednünk. A még évekig domináló sötétbarna deszkapolcok mellett megjelentek a vaskos fémállványok, valamint néhány világosra festett könyvespolc és folyóirattartó is. Székeket, asztalokat a községi és járási tanács leselejtezett bútorai közül válogattunk ki. Még viccelődtünk is, hogy "na, ki találja meg a könyvtár 20 széke közül a két egyformát." Itt, olvasóink megelégedésére bevezettük az úgynevezett "szabadpolcos" kölcsönzési rendszert, ahol már kb. 3-4000 kötet között szabadon válogathattak. Külön olvasótermet és folyóirat-olvasót rendeztünk be, ami mindjárt kedvelt tartózkodási helye lett a zircieknek. Ezek mellett volt itt egy kis munkaszobánk, könyvtári telefonunk és néhány-ezer kötet befogadására alkalmas raktárunk is. Nagy civilizációs eredménynek tartottuk, hogy itt már saját mosdó és WC is volt, természetesen folyóvízzel ellátva. Örömünket fokozta, hogy hathatós megyei segítséggel létszámunk is gyarapodott egy könyvtárossal és egy napi négyórás takarítónővel. Új kollégánk, egyben régebbi olvasónk, Békefi Klári érettségizett zirci leány lett, aki vállalta azt a folytonos tanulást, ami a könyvtáros szakmának természetes sajátja. A munkamegosztásban az olvasószolgálati könyvtáros feladatait kapta meg. Ezt egyre rutinosabban, megbízhatóan végezte egészen sajnálatosan korai haláláig. Olvasottságának és természetes kedvességének jó hasznát vette mindennapi munkájában.

Új tereinket hamar belaktuk és rájöttünk, hogy növekvő számú gyermekolvasóink részére akár külön "részleget" (pontosabban egy könyvtárszobát) is be tudunk rendezni. Ötletünk kivitelezéséhez mindjárt hozzáfogtunk és sok-sok túlórai munkával egy hónap alatt megnyitottuk. Először felváltva működtettük a gyermekek könyvtárát, de hamar rájöttünk, hogy ez hosszabb ideig nem tartható. Egy újabb hónap elteltével Kőszeghyné kitartó rámenőssége egy négyórás gyermekkönyvtárosi "státust" eredményezett. Az állást Gesztesi Jánosné kapta, akiben csendes, türelmes, szorgalmas, jó pedagógiai érzékkel megáldott munkatársra leltünk.

Folytonosan változó, növekvő olvasótáborunkban kezdettől fogva voltak az átlagtól eltérő, valamiért különleges, érdekes, igényes emberek, akikre külön is oda kellett figyelni, akik visszatérő látogatásaikkal rangot adtak a könyvtárnak, szakmai hitelességet a könyvtárosnak. Mindenhol voltak ilyenek, Zircen is többen. Közülük most csak egyikük emlékét elevenítem fel. Piedl Bandi bácsiról szólok, a városka általánosan kedvelt, pirospozsgás arcú cukrászáról, akinek üzlete és műhelye a Rákóczi téren, a mai buszmegálló épületének elődjében volt. Bár apámnak jó barátja, kitartó sakk- és kártyapartnere volt, mindig megilletődve léptem be kis boltjába az 50 filléres érmét kezemben szorongatva, hogy azt becseréljem egy gombóc mesés zamatú fagylaltra, amellyel rendesen megédesítette egész napomat. Nem siettem, alaposan végignéztem a vitrinjében tartott szépen formált süteményeket, tortákat, amelyeket sohasem kóstolhattam meg. Úgy voltam ezzel, mint az Óperenciás tengeren túli csodákkal, amelyekről tudhatok ugyan, ámde soha el nem érhetem. Kisgyermekként én már akkor éreztem, hogy Bandi bácsi nagyon okos ember. Amikor éppen nálunk volt az esedékes sakk vagy kártyaszeánsz, siettem mindig kényelmes székkel kínálni, puha párnával ellátni, hogy jól érezze magát. Aztán jóval később, már könyvtárosként büszke voltam kimért barátságára. Egyre nyilvánvalóbbá vált előttem nyitottsága, műveltsége, tájékozottsága, pedig sohasem dicsekedett. Kevés szóval is sokat tudott mondani. Kezdettől haláláig rendszeresen látogatta a könyvtárunkat. Jószerével minden igazán fontos könyvet elolvasott. Az 1960-as évek elején egyszer aztán szomorúan közölte velünk, hogy ezután már ritkábban keres fel bennünket. Firtató kérdéseimre kibökte, hogy ő már nálunk elolvasta a neki való könyveket. Szívesen olvasna pedig, akár németül, angolul, vagy franciául is, de ilyen irodalmat nem talált nálunk. Megdöbbentünk. Sürgős megoldást kellett találnunk. Azonnal felvettük a kapcsolatot az ország legnagyobb idegen nyelvű gyűjteményével, az Állami Gorkij Könyvtárral és megállapodtunk velük, hogy ezután rendszeresen igénybe vesszük a könyvtárközi kölcsönző szolgáltatásukat. Az általuk küldött, bőséges kínálatot nyújtó könyvjegyzékekkel vártuk az éppen friss folyóirataink olvasására érkező Bandi bácsit. Megható volt látni örömét és ettől fogva újra rendszeres, pontos és hálás ügyfele lett intézményünknek. Oldódott szófukarsága is. Elmesélte, hogy Európa jelentősebb országaiban töltötte segédéveinek javát. S ha már ott volt, mindig megtanulta a helyi nyelveket. Már attól félt, hogy elfelejti ezeket. Piedl Bandi bácsi volt és marad a valódi polgár, az igazi citoyen szimbóluma, archetípusa. Bárcsak több volna belőlük könyvtáraink környékén és persze az országban másutt is.”

ÉGI PARIPA KANTÁRJÁT FOGJÁK MÁR A GYÓGYÍTÓ KEZEK

Dr. Monszpart Lászlóra, Zirc Város Díszpolgárára emlékezünk

Szomorúan kezdődött az idei év, életének 96. életévében elhunyt dr. Monszpart László, Zirc Város Díszpolgára, aki harminc éven keresztül volt igazgatója a zirci kórháznak.

Amikor tavaly szeptemberben harmincéves munkásságának elismeréseként átvette a kórházi életműdíjat, önzetlenül akkor sem saját magáról beszélt, hanem a kollektívát méltatta, kifejtette, hogy mennyire szeretett a zirci kórházban dolgozni. Megadatott neki, hogy figyelemmel kísérhesse az intézmény folyamatos fejlődését, amiért örömét is fejezte ki.

Dr. Monszpart László 1925. április 8-án született Budapesten keresztény-polgári családban. Kiskunhalason nevelkedett és itt is érettségizett. Már kiskorában több nyelven beszélt anyanyelvi szinten. Édesapja, idősebb Monszpart László a kiskunhalasi kórház igazgatója, sebész-főorvosa volt, és ebben a kis alföldi városban végezte el hazánkban az első combnyak-szegezést. Fiát sokrétűen és kellő szigorral nevelte, széles látókörűen, gondos odafigyeléssel, igaz magyarnak, önfegyelemre, munkára tanította. Az egyetemet Szegeden és Budapesten végezte, diplomáját 1950-ben szerezte meg. A nehéz időkben a Pécsi Orvostudományi Egyetem Kórbonctani Intézetében dolgozott, majd ugyancsak Pécsett, az I. számú Sebészeti Klinikán tényked tíz éven keresztül, először gyakornoki, majd tanársegédi beosztásban.

Dr. Monszpart László nyolcvanéves korában

Számos külföldi tanulmányúton vett részt ebben az időszakban, sorra látogatta a sebészeti klinikákat, járt Londonban, Párizsban, Münchenben, Bázelben, Linzben, Bécsben. Baráti kapcsolatot ápolt a híres osztrák baleseti sebészcsaláddal, a Böhlerékkel. A két család története még az első világháborúban kezdődött Lorenz Böhler és idősebb Monszpart László között, akik egy hadszíntéren tevékenykedtek. Innen számítva erősödött meg a családi kapcsolat, a barátság, ami megalapozta a magyar traumatológia elindulásának alapjait.

Ifj. Monszpart Lászlót 1960. november 1-jén nevezték ki a Zirci Erzsébet Kórház igazgatójának. Bár nyitva állt volna előtte nagyobb, akár országos intézet vezetése is, ő a vidéket, a vidéki embereket, a lovaglást és a Bakonyt választotta. 1990. áprilisi nyugállományba vonulásáig volt a zirci kórház igazgatója, sebész-főorvosa. Nagy lendülettel kezdett bele a rekonstrukcióba és a gyógyításba. 1962-ben egy új rendelőintézet készült a kórház udvarában. Az apátság segítségével portát alakítottak ki, hogy ellenőrizni lehessen a betegforgalmat. Infrastrukturális fejlesztések is megvalósultak ebben az időszakban. Kórházi osztályvezetőként, az országban elsők között bevezette és alkalmazta a korszerű böhleri elveken nyugvó traumatológiai ellátást, a konzervatív töréskezelést, majd az operatív baleseti ellátást. Számos nagy sebészeti és traumatológiai műtét történt sikerrel Zircen, hiszen akkoriban a kórház még kötelezően fogadta a működő bányák, üzemek, erdészetek politraumatizált sérültjeit, de a környék minden ellátandó betegének rendelkezésére állt, és tette ezt nagyobb intézetek színvonalával egyenértékűen vagy azt meghaladóan.

Tevékenységét több kitüntetéssel ismerték el. 1977-ben és 1988-ban a Veszprém Megyéért Érdemérem arany-fokozatával, 1978-ban Érdemes Társadalmi Munkás díjjal tüntették ki. Megbecsülése és tisztelete jeléül 2005-ben Zirc Városi Önkormányzat díszpolgári címet adományozott a részére. Az akkor nyolcvanéves nyugalmazott kórházigazgató az államalapítás ünnepén vehette át a kitüntetést. Méltatásából idézünk: „Dr. Monszpart László különleges érdeme a zirci kórház önállóságának megőrzéséért folytatott vezetői munkássága. Szakmai kvalitásai kiválóak, baleseti sebészeti tapasztalatait ausztriai kollégái is átvették, és ő is eredményesen használta a nemzetközi ismereteket. Neki köszönhető, hogy gazdag kórháztörténeti anyagot sikerült összeállítani a zirci helytörténeti dokumentumok számára”.

Kilencvenedik születésnapján kollégái népes tábora és Zirc város polgármestere is köszöntötte a nagytekintélyű sebészt. „A történelemben vannak események, történelmi alakok, szereplők, akikre minden korban tisztelettel emlékeznek. A zirci kórház dolgozói, a város polgárai, a bakonyi térség és kicsit messzebbre is tekintve, a magyar sebész és baleseti sebész társadalom is méltóképpen, szeretettel emlékezik és fog emlékezni mindig is saját kis történelmének arra a részletére, amit ifjabb dr. Monszpart László neve és munkássága fémjelez” – hangzott el az egyik köszöntőben, amelyet az egykori gyakornok orvos, dr. Végh György, a Péterfy Sándor utcai kórház sebész főorvosa, traumatológus szakorvosa címzett akkor az ünnepelt felé.

A Zirci Erzsébet Kórház – Rendelőintézet alapításának 120 éves jubileumi ünnepségén, 2020 szeptemberében kimagasló munkája elismeréseként dr. Monszpart László a „Zirci Erzsébet Kórházért Életműdíj Emlékérem” kitüntetést vehette át a kórházi vezetéstől. Az egészségügyi intézmény által alapított díj olyan személyeknek adományozható, akik tevékenységükkel jelentősen hozzájárultak az intézmény fejlődéséhez és jó hírnevének gyarapításához. (*Folytatás →)*

Egyik tanítványa, dr. Mohay József főorvos méltatásában elhangzott többek között: „Igazgató úr a kórházat és az osztályát következetes szigorral, fegyelemmel vezette. Beosztottjaitól nemcsak szakmailag, de emberileg is magas színvonalat várt el. Az intézményben is sok fejlesztés, bővítés történt az idejében. Számos tanítványa jutott el Európában tanulmányutakra és dolgozik mind a mai napig külföldön, országos vagy egyéb intézetekben kiváló eredménnyel. Szeretettel és hálával emlékeznek rá vissza. A szakmán kívül olyan kapcsolatrendszert és tartást örökített át tanítványaira, amelyre biztosan lehetett támaszkodni a későbbi életben. Soha nem volt párttag, amit abban az időben kevés igazgató tehetett meg, de külső támadások, intrikák esetén is mindig kiállt a dolgozói mellett. Amikor kezdte, a kórházban még apácák és diakonissza nővérek végezték az ápolás áldozatos munkáját, de a későbbiekben is olyan csodálatos ápológárdát, műtőszemélyzetet alakított ki, ami mementó minden időben. Ez nem túlzással egy nagy család, egy húron pendülő közösség volt”.

Dr. Monszpart László nyugdíjas éveiben is aktív volt, számtalan baráti és szakmai kapcsolatot tartott fenn. Már betöltötte a kilencvenedik életévét, de heti három-négy alkalommal még mindig lovagolt. Amikor 2015-ben, a Nemzeti Vágtán kiemelkedő eredményt elérő lovasokat ünnepelte Zirc, a Városházán tartott fogadáson dr. Monszpart László mondott pohárköszöntőt. Felidézte akkor az Alföldre visszavezető gyerekkori emlékeit: ötéves korában kapta az első lovat, egy fekete pónit, amelyet szigorúan gondoznia, ápolnia kellett. Innentől kezdve mindig is volt lova, a nyári szórakozást a lóháton megtett hosszú utak jelentették számára.

„Ez tartja bennem a lelket” – mondta akkor. S bár egy nagy utazás most véget ért, kezdődik egy másik…

Dr. Monszpart László tavaly szeptemberben kórházi életműdíjat vehetett át harmincéves zirci munkásságáért

A zirci kórház sebészeti osztálya által 80. születésnapjára szervezett összejövetelen dr. Ehrenberger Józseffel

Kedvenc hobbijának, sportjának hódolva lóháton egy nyugdíjazása időszaka körüli felvételen

Pohárköszöntője a Nemzeti Vágta alkalmából szervezett fogadáson, a Városházán

Dr. Monszpart Lászlót Zirc Városi Önkormányzat saját halottjának tekinti. Búcsúztatására későbbi időpontban kerül sor.

Fotók: dr. Mohay József és Zirc Városi Önkormányzat archívuma

Cikk: Kelemen Gábor

A zirci apátság kocsisai

Orémusz János (Sághvár, 1820 – Zirc, 1878)

A Fővárosi Lapok 1901. júniusi számában érdekes cikk jelent meg, címe: ”Az öreg Orémusz János”, szerzője dr. Platz Bonifác, ciszterci atya, tudós akadémikus.

Orémusz János a zirci apátság urasági kocsisa volt. Mi volt az a teljesítmény, ami egy ilyen tudós szerzetest cikk írására késztette? Legfőképp bravúros fogathajtó képessége, ahogy az apátság négyesfogatát hajtotta. Kocsisbírónak is nevezték, ez azt jelentette, hogy a vidéken ő volt a leginkább elismert hajtó. Ha megérkezett valahova, azonnal szolgálatára álltak, lovait ellátták.

A cikkből megtudjuk, hogy az Orémusz família már kétszáz év óta a zirci apátság szolgálatában állt, parádés kocsisok voltak. Az öreg Orémusz középtermetű, jóarcú ember volt, Kossuth-szakállat viselt. Nagyon fegyelmezett emberként ismerték, megbízhatónak, tisztességtudónak. Nemcsak az apátság négyes fogatát hajtotta évtizedekig, de Zámory Kálmán (1826–1894), a megye egyik leggazdagabb nagybirtokosa, 1849-es zirci országgyűlési képviselő ötösfogatát is.

Fontos volt a munkája, hiszen akkor csak lovas kocsin lehetett eljutni bárhova is. Az apátság magas rangú tagjait időre vitte, ahova kellett. Egyik híres hajtása volt, amikor 60 perc alatt ért Zircről Hajmáskérre. Egyszer rábízták, hogy József főherceget (1833–1905) vigye Veszprémből Fehérvárra. Az 52 km-es utat három óra alatt teljesítette. Nemcsak gyorsnak, megbízhatónak is kellett lennie a hajtónak.

Amikor Orémusz János felült a bakra, nagyon nyugodt volt, csak a hajtásra figyelt. Az úton minden kis gödröt, kavicsot elkerültek a lovai. A szárak rövidítésével és hosszabbításával kellett elérni az irányváltoztatást, a lefelé hajtást, hátralépést, ütemváltoztatást. Az ostort csak ritkán használta, szerette a lovait. Becézgette az állatokat, beszélt hozzájuk, biztos volt abban, hogy a lovai megértik. Ha a gyeplőt a hüvelykujjával nyomta meg, a lovak tudták, hogy vigyázni kell, ha a mutatóujjával, nyalkán kell járni, ha a középső ujjával, akkor táncolni kell. Legkedvesebb lova volt a Lotri, egy herélt szürke ló, ostorhegyes volt, értette a hajtó minden szavát.

Orémusz II. János az unokáival, Mancival és Rózsival

Amikor öreg Orémusz János nyugdíjba került, az apátságtól illetményt kapott, amikor meghalt, a zirci konvent tagjai, tizenhatan, élükön a perjellel elmentek a temetésére.

Fia, Orémusz II. János (Sóly, 1845 – Zirc, 1934) szintén az apátság urasági kocsisaként szolgált. Amikor hosszú és hűséges szolgálat után megérdemelt nyugalomba vonult, az apáti fogat bakjáról lekerült egy kocsisdinasztia, írta a Zirc és Vidéke 1912. július 6-i számában. A kocsisok között is volt hierarchia. A parádés kocsis a díszfogat bakjáról eleganciát és rangot mutatott, a bakon való viselkedése és az öltözéke (díszruha, fehér kesztyű) alapján tisztelni kellett. A lakosság rangsorában is az elsők között volt.

A későbbi parádés kocsisok közül ismerjük Fehér Pált (1883–1973), Piske Mihályt, Pálinkás Imrét. Sok kocsisból később sofőr lett (pl. Voznek János).

Dr. Platz Bonifác (1848–1919) ciszterci szerzetes, teológiai doktor, biológus, néprajz- és földrajztudós, az MTA tagja volt. Zirchez kapcsolódó működése: 1871–79-ig a novíciusok vezetője, 1885–89-ig a zirci apát titkára volt. Sokat publikált, leghíresebb műve, *Die Völker der Erde* öt kötetben német nyelven jelent meg. 1896-ban húsztagú magyar küldöttséggel (köztük Goldziher Ignác) Egyiptomba utazott, amikor is, majd a későbbi utazásain is számos ókori tárgyat vásárolt, amelyeket Zircen helyezett el. Leghíresebb volt a „Rer múmiája és festett fakoporsója” néven ismert tárgy, amelyet Gizehben vett egy arab embertől. Az idősebb zirciek még emlékezhetnek rá, hogy az 1960-as évek előtt, ha az apátsági épület első emeletén az akkori Zirci Tájmúzeumba léptünk, rögtön a bejárati ajtó után balra volt a múmia. A múzeum látogatói számára igazi különlegesség volt. A központosítási koncepció eredményeképpen Rer múmiáját a zirci múzeum 1963-ban adta át a Szépművészeti Múzeumnak, ahol az Egyiptomi Gyűjteményben ma is látható (úgy is nevezik, hogy „a zirci múmia”). A Rer néven ismert múmiáról a vizsgálatok során kiderült, hogy egy 20 és 24 év közötti, a Kr.e. 4-3 században elhunyt nőt „takar”, akinek csontváza meglehetősen roncsolódott, valószínűleg erős fizikai trauma okozta a halálát.

Platz Bonifác más tárgyakat is ajándékozott a zirci múzeumnak. Ahogy a Zirc és Vidéke 1913/28. számában olvasható, Philipp István székesfehérvári főgimnáziumi rajztanárral rendezték az apátsági képtárat és múzeumot, a tudós szerzetes ajándékából mind a múzeum, mind a képtár értékes darabokkal gyarapodott.

Az Orémusz és a velük rokon Stadler család leszármazottai ma is Zircen élnek.

Köszönet a segítségért és a fényképekért Orémusz Józsefnek, a családi kép közlésének lehetőségéért Szalay János családjának. Platz Bonifác fényképének forrása: Ciszterci arcképek 155. old.

Cuhavölgyi Klára

Felhasznált irodalom:

- Ciszterci arcképek/ szerk. Kereszty Rókus, Turóczíné Pesty Ágnes. Zirc Ciszterci Apátság, Bp. Budai Szt. Imre Gimnázium, 2014.
- Platz Bonifác dr.: Az öreg Orémusz János. – Fővárosi Lapok, 1901. június 9. (23. szám)
- Pettkó-Szandtner Tibor: A magyar kocsizás. Repr. kiad. Székesfehérvár, Lapu BT, 1996.
- Kovács Eleonóra: Utazás a természetben. Platz Bonifác tudományos működése.http://www.argus.hu/2004_08/ta_kovacs.html
- https://www.szepmuveszeti.hu/kiallitasok/mumiak-testkozelben/

Orémusz II. János a bakon

Fehér Pál (1883–1973), az apátság kocsisa

Dr. Platz Bonifác

Adni jó, de kapni is: mindig szükség van a vérre

Ötödik alkalommal szervezte meg a Magyar Vöröskereszt Zirci Területi Szervezete a Disznótoros Véradást, amely ezúttal is sikeresnek bizonyult.

Az akciónak az idei évben a Békefi Antal Városi Könyvtár adott helyet. A véradókat december 18-án, pénteken délután várta a területi szervezet. A veszélyhelyzet ellenére is jöttek szép számmal, hiszen tudták, hogy az életmentő folyadékra mindenkor szükség van. *Magyar Lászlóné* területi vezető érdeklődésünkre elmondta, 47 véradót regisztráltak. Megyei szinten is szép teljesítménynek nevezte a részvételi arányt a tavalyi év utolsó zirci véradásán.

A járványügyi előírások miatt a disznótoros menü helyben történő elfogyasztására ezúttal nem volt lehetőség, a területi szervezet elvitelre adta a gusztusos hurkát, kolbászt, melyet idén is a Vezir-Hús Kft. ajánlott fel. A Peti Falatozó pedig egy-egy pizzával gondoskodott arról, hogy az OVSZ Veszprémi Vérellátó munkatársai se maradjanak éhen a véradó eseményen.

Magyar Lászlóné területi vezető az akciót támogató helyi húsfeldolgozó cég és a vendéglátóipari üzlet mellett köszönetét fejezi ki a helyszínt biztosító Zirc Városi Önkormányzatnak és a Békefi Antal Városi Könyvtár, Művelődési Ház és Stúdió KB-nek.

A disznótoros étel mellett minden véradó egy-egy köszönetnyilvánító emléklapot is átvehetett a megbecsülés jeleként, hiszen nemcsak karácsonykor, hanem mindig jó adni és kapni. (kg)

Ismeretlen embertársaiknak segítettek, balról: Baranyai Józsefné, Barcsai Beatrix, Benczikné László Ildikó

Magyar Lászlóné területi vezető az emléklapot, Lakner Istvánné önkéntes a disznótoros ajándékot adja át Róka Attila zirci véradó részére

HIRDETÉS

AEGON

Aegon Magyarország
Zirc, Kossuth L.u.11.

06-88-414-169

NYITVATARTÁS:

H	13:00-17:00	0630/9743249
K	09:00-13:00	0620/9676632
SZ	09:00-13:00	0630/9743249
CS	09:00-13:00	0630/5442237
	13:00-17:00	0630/9553121

Ma tegyünk a holnapért!

ZIRC ÉS VIDÉKE PRO URBE-DÍJAS KÖZÉLETI LAP

Felelős kiadó: Békefi Antal Városi Könyvtár, Művelődési Ház és Stúdió KB (8420 Zirc, József A. u. 1.) **Adószám:** 15569499-1-19
Telefon: +36 88/593-810 **E-mail:** zivi@zirckultura.hu
ISSN szám: ISSN 1215-4156 (Nyomtatott), ISSN 2631-0163 (Digitális)

Szerkesztő munkatársak: Kelemen Gábor, Csaba Lilla

Az újság példányonkénti ára: 200,- Ft. Előfizetési díj félévre (12 lapszám) 2.400,- Ft, egy évre (24 lapszám) 4.800,- Ft.
Megrendelhető a kiadónál, a www.zirckultura.hu honlapról letölthető formanyomtatvány kitöltésével.

„A Bakony ünnepe” – 75 éves a Zirc - Dudar vasútvonal

1946-ban készült el a Dudart Zirccel összekötő vasútvonal, melyen kezdetét vehette a szénszállítás. A Bakony ünnepének nevezték az eseményt.

Az 1930-as években kész volt egy Zirc - Nagyesztergár - Dudar - Csetény - Bodajk keskeny-nyomközű vasút terve, de a pénzügyi fedezet nem állt rendelkezésre.

1944-ben a szovjet csapatok gyors előrenyomulása következtében az Észak-magyarországi szénbányászat veszélybe került, a honvédelmi miniszter, a Hadianyaggyártás Országos Felügyelősége (Oláh József tábornok) útján utasítást adott Heinrich Henrik várpalotai bányaigazgatónak, hogy az évekkel ezelőtt, az általa feltárt, de később felhagyott dudari szénbányát rendkívül sürgősen helyezze üzembe. Az elsődleges és a legnagyobb feladat a szén elszállítása volt. A vasútépítést katonai irányítás alá helyezték, és 1944 márciusában tizennyolc munkaszolgálatos századot – 3000 embert – és kilenc nagy baggert vezényeltek a vasútépítéshez. Zircet, Nagyesztergárt, és Dudart formálisan megszállva elkezdődött a vasútépítés.

A vasút tervét Lenkey József, a MÁV műszaki főtanácsosa készítette el, aki egyben az építkezés vezetését is ellátta. 1944 augusztusában a kiterjedt angol-amerikai bombázások a győri és a komáromi vasútállomásokat tönkretették, a katonaságot oda vezényelték át. Ezért a dudari vasútépítés tempója lecsökkent, majd leállt. A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. akkori műszaki igazgatója – Faller Jenő – mindent megtett a vasútépítés folytatása érdekében. A vasútépítés folytatása 1945 őszén indult meg. A környék tizenegy településéből a lakosság közmunkában dolgozott a kemény, zord télben. 1946 márciusában mintegy 80-100 fő állandó munkás is dolgozott a közmunkásokon kívül. Az igen sok nehézséget legyőzve, fáradságos kemény munka után sikerült elérni, hogy április 14-re már végleges nyomvonalon, ha nagyjából provizórikusan is, de elkészült Zirctől Dudarig a 7,6 km hosszú, 760 mm-es keskeny-nyomközű vasút, melyen megindulhatott vagonettekben, kis gőzmozdonyokkal a szén szállítása Dudarról Zircre, ahol a szenet normál nyomközű vagonokba rakták át. Ekkor indították el Dudarról az első 100 tonna szenet a budapesti OTI korház – Országos Társadalombiztosító Intézet (ma Péterfy Sándor utcai kórház - Rendelőintézet és Baleseti Központ) és a MABI korház – Magánalkalmazottak Biztosító Intézete Kórháza (ma Uzsoki utcai korház) részére. Dudaron, a ma már nem létező vasútállomáson 1946. április 14-én megtartott ünnepségen részt vettek az Ipari, Közlekedési és Újjáépítési Minisztériumok képviselői, a Veszprém megyei pártok, szakszervezetek, és a megye vezetői, Németh József főispánnal és Simon József alispánnal az élen. Ott voltak a környező községek lakói, Ajka, Várpalota, Kisgyón bányászai, a MÁV Veszprémi Osztálymérnökségének és Szombathelyi Igazgatóságának küldöttei, a filmszolgálat, a rádió és a sajtó emberei.

Acsai József dudari református lelkész köszöntötte a jelenlevőket, akik – szavai szerint – „a Bakony ünnepére” megjelentek. Dr. Vitális István egyetemi tanár, geológus ismertette a dudari szénkutatás történetét, majd vonatfütty jelezte a várt nagy pillanatot, amikor elindult a vonat az első dudari szénrakománnyal, és az ünnepség résztvevőivel Zircre, ahol az állomáson dr. Vadász Ernő, az akkor már állami kezelésben lévő Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. miniszteri biztosa, Faller Jenő bányaigazgató, Lenkey József MÁV-műszaki főtanácsos – a vasútépítés vezetője – tartott beszédet. Üdvözölte a résztvevőket és méltatta a nap jelentőségét Nógrádi Sándor államtitkár, Kopasz Károly, a MÁV helyettes elnök-igazgatója, Zgyerka János, a bányász szakszervezet elnöke, Kelemen Gyula iparügyi államtitkár, és Holló István újjáépítési miniszterhelyettes.

A sajtóközlemények egyöntetűen a legnagyobb elismerés hangján számoltak be és szóltak a világégést követő újjáépítés lendületében életrehívott első új bányának, a Dudarinak a megszületéséről.

A szénszállítás ugyan megindult, de még igen sok munka volt hátra a vasútépítés befejezéséig. 1946 áprilisától az év végéig 300-350 fő állandó munkást sikerült folyamatosan biztosítani a napi 250-300 közmunkás mellett. Jöttek közmunkára rendőrszázadok, nyári szünetben diákok, középiskolások és egyetemisták is. Juhász Ferenc nemzetgyűlési képviselő vezetésével 100 budapesti kisgazdapárti rohammunkás érkezett 1946. június 19-én Zircre a vasútépítéshez. Egy hónapot dolgoztak, majd újabb 100 fő követte őket. Az alföldről 300 kubikus érkezett. A munkások fizetése mill- és billpengő volt. Hiába jött zsákszámra a pénz, semmit sem ért. Természetben kaptak néha itt-ott egy kis zöldségfélét, olajat és cigarettát.

Gépi segítség ekkor már nem volt. A munkálatokat ekkor a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. bonyolította, később a Magyar Állami Szénbányák vezetésével nyert befejezést. A költségeket a Közlekedésügyi Minisztérium biztosította.

Az 1946 áprilisában megnyitott keskeny-nyomközű vasutat nyolc hónap alatt sikerült átépíteni szabványos normál nyomtávúra, úgy, hogy közben keskeny nyomtávon folyamatos volt a szénszállítás. Ezen a provizórikus pályán, 1946-ban 23 000 tonna szenet szállítottak le. 1946 utolsó napjaiban fejeződött be az első 7,6 km-es normál nyomtávú vasút építése, és 1947. január 7-én adták át a rendeltetésének megfelelő ünnepség keretei között. Az első vagon szénszállítmányokat Budapest fázó, didergő lakossága, valamint a kórházak kapták.

Az Iker-aknáig hátralevő 1,8 km-es vasútszakasz 1949 végére készült el. Ezt a vonalszakaszt, valamint Dudar bányaállomást, az Iker-aknai berendezéseket a MÁV Szombathelyi Igazgatósága felülvizsgálta, és 1949. december 23-án az ideiglenes vizsgálatok alapján üzembe helyezte.

A Dudar ma már nem létező állomásához csatlakozó szárnyvonal és a Dudarbánya állomás műszakrendőri bejárása 1951. március 13-án történt meg.

A bejáráson a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium Vasúti Főosztálya részéről Bárány László műszaki tanácsos, Imre János, Lenkey József, Vasvári Rezső főtanácsosok, a BEM (Bánya és Energiaügyi Minisztérium) részéről Bolyky Zoltán főmérnök, a Veszprém Megyei Tanács részéről Somkuti Gyula előadó, a Bányaberuházó Vállalat részéről Lugosi Bálint főmérnök, az Államvasutak Szombathelyi Igazgatósága részéről dr. Tóth Ferenc műszaki tanácsos, a Várpalotai Bányarendészeti Felügyelőség részéről Ligmann József, Dudarbánya Vállalat részéről Jármai Ervin főmérnök vett részt.

A műszakrendőri bejáráson felvett jegyzőkönyvben rögzítették, hogy a legnagyobb sebesség 25 km/óra, a legnagyobb kocsitengely-nyomás 17,3 tonna, a legnagyobb mozdony-tengelynyomás 14,7 tonna lehet.

A vasútépítés irányításából tevékenyen kivette a részét Vincze Lajos pályamester, Vincze Ferenc és Vincze Lajos, a Pepe cukrászda tulajdonosainak nagypapája.

Dudarbánya – Zirc vasútvonal fizikailag ma is létezik. A Dudari szénbánya bezárása e vasútszakasz régi forgalmának tizedére csökkent, szinte megszűnt.

Szeiler János

Felhasznált irodalom:

Jármai Ervin: A dudari szénbányászat története. Veszprém, 1990.